

базы сельскохозяйственных предприятий с учетом научных достижений, ускорение решения важных задач по дальнейшему росту капиталоемкости производства, что будет способствовать внедрению прогрессивных технологий, повышению производительности труда.

Практическая значимость. Проведены расчеты определения нормативной потребности в инвестиционном обеспечении производства сельскохозяйственной продукции. Разработаны предложения по повышению фактической капитализации сельскохозяйственных предприятий, что позволит, в частности, привлечь дополнительные кредитные и инвестиционные ресурсы. Табл.: 2. Илл.: 1. Библиогр.: 16.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционное развитие; модернизация; основные производственные средства; технико-технологическое обновление; материально-техническая база; амортизация.

Захарчук Александр Васильевич - доктор экономических наук, профессор, заведующий отделом инвестиционного и материально-технического обеспечения, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: zahar-s@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1734-1130>

Ионицой Евгения Юрьевна - студентка, Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана (03057, г. Киев, просп. Победы, 54/1)

E-mail: yurii.ionitsoi@agrii.com.ua

Стаття надійшла до редакції 22.08.2020 р.

Фахове рецензування: 25.08.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Захарчук О. В., Іоницой Є. Ю. Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 53 – 59. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009053>

Zakharchuk, O.V. & Ionitsoi, Ye.Yu. (2020). Innovatsiino-investytsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy [Innovation and investment support for the development of agriculture in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 53 – 59 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009053>

*

УДК 330.341.1:631.11(477)

JEL Classification: Q16

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009059>

О. М. ЗГУРСЬКА, кандидат економічних наук
Т. В. СЬОМКІНА, доктор економічних наук, професор

Стан інноваційно-інформаційного розвитку агропромислових підприємств

Мета статті - визначити пріоритетні стратегічні напрями інноваційної діяльності агропромислових підприємств на основі обґрунтування доцільності застосування провідних інформаційних технологій у процеси функціонування та розвитку агропромислових підприємств на довгострокову перспективу.

Методика дослідження. За методичну основу дослідження слугували загальнонаукові й спеціальні методи, а саме: економічний, комплексний аналіз - для діагностування сучасного стану та тенденцій інноваційного розвитку вітчизняних агропромислових підприємств, визначення пріоритетних напрямів діяльності підприємств; систематизації та узагальнення - при обґрунтуванні концептуального підходу до розробки інформаційного інструментарію; аналогій та порівнянь - для визначення та аналізу стратегічних цілей підприємств в напрямі інноваційних процесів.

Результати дослідження. Визначено основні стратегічні цілі розвитку інформаційних процесів у господарській діяльності агропромислових підприємств. Сформовано цільовий структурний комплекс інформаційних ресурсів підприємств та обґрунтовано застосування агропромисловими підприємствами відповідних науково-методичних алгоритмів інноваційно-інформаційного розвитку підприємств на довгострокову перспективу.

Елементи наукової новизни. Запропоновано науково-методичний підхід до розробки інноваційних орієнтирів діяльності агропромислових підприємств на базі системи стримуючих чинників інноваційного розвитку. Це дало змогу встановити, що вибір і розробка певного напрямку інноваційного розвитку підприємств здійснюються на основі аналізу й оцінки відповідності внутрішніх можливостей підприємства (потенціалу інноваційного розвитку) зовнішнім (ринковим можливостям і зарозам) з урахуванням темпів науково-технічного розвитку і спричиненої цим зміни елементів мікро- і макросистеми інфраструктури підприємства.

© О. М. Згурська, Т. В. Сьомкіна, 2020

Практична значущість. Проведений аналіз стратегічного потенціалу агропромислових підприємств у напрямі інноваційної діяльності засвідчив тенденцію до підвищення рівня застосування агропромисловими підприємствами відповідних науково-методичних алгоритмів інноваційно-інформаційної переорієнтації своєї діяльності. *Рис.: 6. Бібліогр.: 22.*

Ключові слова: агропромислове підприємство; інноваційна діяльність; інноваційні орієнтири; інформаційні технології; інформаційний інструментарій; інформаційно-комунікативне забезпечення діяльності підприємства.

Згурська Оксана Михайлівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Державний університет телекомунікацій (03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 7)

E-mail: oksana.zgurska@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-3878-3007>

Сьомкіна Тетяна Віталіївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Державний університет телекомунікацій (03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 7)

E-mail: t.v.semkina@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2852-2989>

Постановка проблеми. В інформаційному середовищі господарювання, де відбувається постійна конкурентна боротьба за ринок, споживача й отримання вигоди, ефективність і прибутковість діяльності агропромислових підприємств забезпечується лише завдяки цілеспрямованому курсу на стратегічне планування та розвиток. Разом із тим розробка довгострокової стратегії неможлива без урахування специфіки чинників зовнішнього середовища (так званих правил гри на ринку), а також тих чинників, від яких залежить злагоджена робота як вищої ланки управління, так і кадрових працівників усіх функціональних підрозділів.

Важливе й врахування того фактора, що злагодженість роботи суб'єкта господарювання як системи створює широкі можливості для підтримки й закріплення фінансової стійкості та платоспроможності, а також для забезпечення ефективного функціонування у висококонкурентному середовищі і, як наслідок, для виходу підприємства на новий, більш досконалий рівень господарювання. Саме інноваційна переорієнтація діяльності - перспективний напрям досягнення успіху в умовах динамічних змін ринкового середовища.

Така ситуація зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів подальшого розвитку агропромислових підприємств у напрямі інтенсифікації діяльності, що полягає в автоматизації кожного рівня виробничого процесу, повної чи часткової механізації на основі впровадження інформаційних технологій. Тому, за надстрімкого розвитку світового інформаційного суспільства, впровадження інформаційних технологій має архіважливе значення, оскільки забезпечує необмеженими можливостями з кожної одиниці використаних ресурсів отримати більшу кількість і різноманітність високоякісної продукції і в результаті отримати високі прибутки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим виявився внесок у дослідження питань ефективного вибору напрямів та методів інноваційної діяльності агропромислових підприємства таких відомих вітчизняних учених, як: В. А. Борисова [7], О. М. Бородіна [8], О. М. Вишневська [9], Л. В. Івченко [12], М. Д. Корінько [18], Ю. О. Лупенко [16], Т. П. Панюк [20], Н. О. Петрова [21], П. Т. Саблук [17], В. М. Трегобчук [11], Г. В. Черевко [22] та ін. Закономірності інноваційної діяльності, в тому числі у сфері вітчизняного агропромислового виробництва та перспективних напрямів розвитку з використанням новітніх технологій розглядалися у працях визнаних науковців, серед яких: В. Г. Андрійчук [5]; В. В. Вітвіцький [1]; М. Я. Дем'яненко [17]; М. В. Зубець, В. Я. Месель-Веселяк, М. В. Присяжнюк [1]; С. М. Ілляшенко [13-14]; М. М. Ільчук [15]; М. Д. Корінько [18]; М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк, М. Ф. Кропивко [16] та ін.

Мета статті - визначити пріоритетні стратегічні напрями інноваційної діяльності агропромислових підприємств на основі обґрунтування доцільності застосування провідних інформаційних технологій у процесі функціонування та розвитку агропромислових підприємств на довгострокову перспективу.

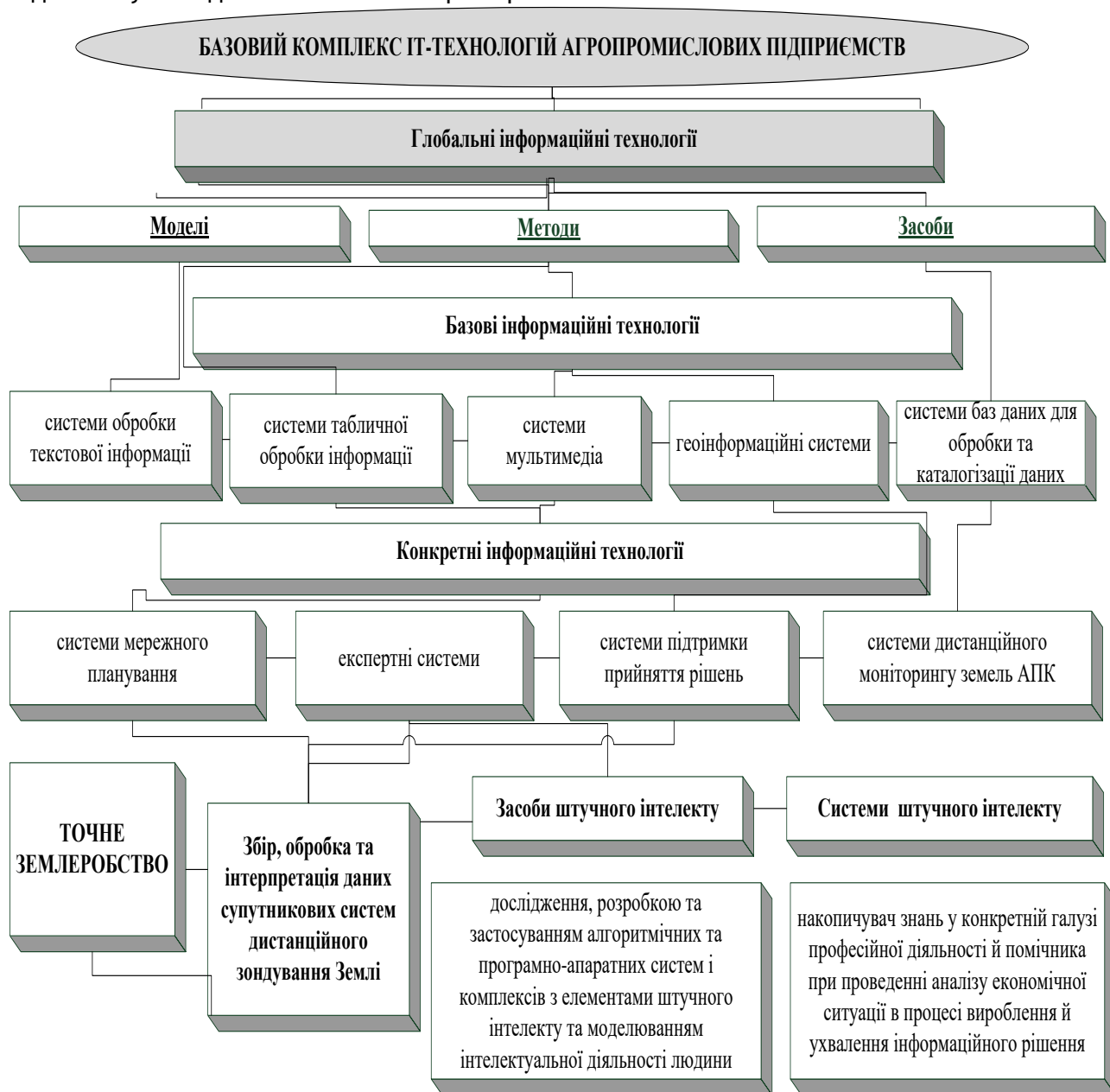
Виклад основних результатів дослідження. Загальновідомо той факт, що агропромисловість України завдяки об'єктивним і суб'єктивним обставинам розвитку, а також за рахунок спаду пріоритетності інших галузей, зміцнила свої позиції на ринку, набула права «почесного донора» бюджету країни та поряд із розвитком ІТ-технологій перетворилася на одну з провідних галузей вітчизняної економіки.

У сучасних умовах поступової повної інформатизації суспільства та автоматизації виробничих процесів у різних галузях еко-

номіки країни серед основних завдань пріоритетного розвитку агропромислової галузі окреслено необхідність паралельного руху з інформаційним трансформаціями економічного розвитку [2, с. 267].

Разом із тим, беручи курс на вдосконалення і розширення діяльності, керівництво підприємства бути впевнене, що його можливості побудовані на міцному й належному економічному підґрунті, яке забезпечить стійкий та стабільний розвиток. Виходячи з цього, із стрімким поширенням цифрових технологій значно зросла економічна цінність такого важливого ресурсу, як інформація, що на сьогодні виступає одним із ключових факторів

конкурентоспроможного виробництва агропромислової продукції. І тут важлива не лише ринкова кон'юнктура, де наявна можливість, наприклад, передбачити сприятливу ціну реалізації сільськогосподарської продукції або ж вчасно реагувати на її зміну, що гарантує не меншу вигоду, аніж від застосування будь-яких інноваційних ІТ-технологій, а й той факт, що агропромисловий сектор впевнено набирає широкомасштабних обертів ефективності та загальнонаціонального успіху. З року в рік успіх ефективного управління інформацією залежить від технологій та методів управління (рис. 1).

Рис. 1. Схематичний базовий комплекс ІТ-технологій агропромислових підприємств

Джерело: Розроблено авторами за джерелами [16, 17].

Робота сучасної інформаційної системи на великій території земельних угідь неможлива без якісних даних. Новітні технології за рахунок збору, обробки й аналізу інформації дозволяють зрозуміти та виокремити концептуальні фактори, які впливають на кінцевий результат діяльності підприємств. Результати якісної й ефективної та водночас швидкої обробки даних - гарантована довгострокова перспектива планування діяльності агропромислових підприємств з максимальною точністю.

Основними завданнями інформаційної системи діяльності агропромислових підприємств визнані обробка та аналіз зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків, синтез складових організаційної структури підприємства та визначення запитів і потреб підприємства в ресурсному забезпеченні, заохочення кадрового персоналу до впровадження інноваційних змін, стратегічний контролінг і моніторинг ефективного використання виробничих потужностей з метою невпинного розвитку та визнання на ринку [22, с. 36].

Значення інноваційно-інформаційного забезпечення господарської діяльності вкрай важливе, адже інноваційні тенденції розвитку ІТ-технологій сприяють автоматизації й оптимізації виробничої, організаційної та фінансової складової. За оцінками експертів, на основі групового методу Дельфі (метод експертної оцінки), при якому експерти можуть обмінюватися думками, врахувати досвід інших та за отриманими результатами - скоригувати свою оцінку, визначено, що прискорений поступ інформаційного суспільства вимагає нового концептуального підходу до розвитку аграрного сектору економіки з урахуванням принципів збалансованості внутрішнього продовольчого ринку та експортного потенціалу. Збалансованість економічного, соціального та екологічного розвитку, згідно з обраними інноваційними орієнтирами, надає можливість реалізації інноваційних напрямів стратегічної діяльності підприємств. В умовах розгортання глобалізаційних процесів новий науковий підхід повинен бути покладений і в основу методології відбору експор-

тних галузей та формування портфеля інноваційних стратегій [17, с. 133]:

- нестача власних фінансових ресурсів (76% усіх досліджених підприємств);
- фінансово місткі нововведення (56,2%);
- слабка та ненадійна підтримка з боку держави (52,5%);
- високий рівень ризику (35,0%);
- недосконалість та нестабільність законодавчої бази (45,7%);
- нестабільність політичної ситуації в країні;
- небажання очікувати результату у зв'язку з довготривалим терміном окупності нововведень (33,8%);
- дефіцит кваліфікованих кадрів, які легко адаптуються до змінних новітніх технологій (18,0%);
- штучно створені перешкоди для співпраці з науково-дослідними організаціями та установами (17,3%);
- нестача інформації про нові технології (15,3%).

Інформаційні технології (англ. *Information technologies* - це ідеї людства зі вказівками щодо їх реалізації, винаходи та технології, що характеризують поступ науки, тим самим прискорюючи розвиток науково-технічного прогресу суспільства (рис. 2).

Саме інформаційні технології й ресурси забезпечують одержання знань, надають змогу прогнозувати і моделювати агротехнологічні процеси для розробки зведеного аналізу економії витрат, що дає змогу підвищити ефективність виробничо-збутової діяльності. Інформаційне забезпечення - це забезпечення певною базою знань і навичок у сфері ІТ-технологій, що використовується учасниками господарської діяльності та визначає перспективні напрями його інноваційного розвитку. Комунікаційне забезпечення, у свою чергу, дає можливість кодувати, зберігати, накопичувати та передавати певний визначений обсяг інформації з метою оптимізації всіх напрямів підприємницької діяльності (рис. 3).

Рис. 2. Цільовий структурний комплекс інформаційних ресурсів агропромислових підприємств

Джерело: Розроблено авторами.

Становлення, використання і розвиток сучасних технологій відбувається відповідно до ринкових потреб, які надалі зумовлюють необхідність забезпечення життєво необхідних вартісних та якісних показників виробленої продукції, що слугує однією з основних критеріальних ознак визнання національних агропромислових виробників на світових ринках. У широкому розумінні, впровадження інноваційних технологій являє собою комплексний диференційований процес, де кожна з ланок системи взаємопов'язана з попередніми та наступними.

Отримання високих показників врожайності - це результат широкого використання агровиробниками у своїй діяльності сучасної техніки і застосування певних технологій вирощування (від мобільної метеостанції та IT-рішень для моніторингу стану ґрунту до

дронів і систем точного висіву). Якщо проаналізувати період 2013-2018 рр. за обсягами виробленої продукції, то найбільші її обсяги в Україні одержано великими підприємствами (в середньому) - 45,8 %. Разом із тим ринкова частка великих підприємств аграрного бізнесу знаходилася на рівні 16,1 %. Частка виробленої продукції середніми підприємствами становила 39,8 % до загального обсягу виробництва, а обсяг виробленої аграрної продукції середніми підприємствами досяг 53,4 % до загального обсягу агропромислового виробництва. Щодо малих підприємств тут найнижчі результати за всіма видами діяльності, з обсягом виробництва 18,3% до загального обсягу виробництва підприємств усіх видів діяльності [19].

Рис. 3. Концептуальні особливості інформаційно-комунікативного забезпечення діяльності агропромислових підприємств

Джерело: Розроблено авторами.

Оскільки будь-яка функціонуюча система характеризується впливом низки чинників, яким притаманний опосередкований або прямий вплив, що стримує ефективний інноваційний розвиток вітчизняних підприємств, звідси розробка результативної системи інноваційно-інформаційного забезпечення може бути значною мірою модифікована з огляду на специфіку підприємства та нові, інноваційні види та форми використання ІТ-технологій (рис. 4).

Агропромислові підприємства, які в межах своєї діяльності спрямовані на розробку інноваційного напрямку розвитку, повинні за основу взяти першочергову мету вдосконалення виробничих процесів, соціально-демографічного, матеріально-технічного забезпечення, оптимізацію організаційної

структури збутової мережі як на внутрішній, так і на зовнішній ринок, адаптацію інноваційної системи руху товарів відповідно до динамічних змін ринкового середовища.

Реформування агропромислового сектору економіки призвело до скорочення кількості зайнятого населення в аграрному секторі економіки країни. За вісімнадцять років (з 2000-го по 2018-й) в Україні зменшилася зайнятість в аграрному секторі економіки на 1,8 млн осіб, у промисловості - на 1,2 млн осіб. Варто також зазначити, що однією з основних причин зменшення кількості осіб, зайнятих в агропромисловості, виявилось використання сучасних ІТ-технологій, що частково чи навіть повністю автоматизують виробничий процес суб'єкта господарювання [19].

Стримуючі чинники інноваційного розвитку агропромислових підприємств

Рис. 4. Функціональна схема стримуючих чинників інноваційного розвитку агропромислових підприємств

Розроблено авторами на основі [11, 14].

Саме впровадження інноваційних технологій у діяльність агропромислових підприємств забезпечує перспективне розширення кваліфікаційного рівня трудового потенціалу підприємства, зумовлюючи у такому разі підвищення кваліфікації, набуття життєво необхідного досвіду роботи та широких можливостей фахівцями і керівниками організації. Результатом цього стає налагоджена система зв'язків із внутрішніми та світовими економічними контрагентами, створення

стійкої бази для зовнішньоекономічного функціонування та розвитку.

За інформаційну основу такого управління і планування на довгострокову перспективу слугують агротехнологічне планування, витратно-ціновий аналіз, система фінансового і управлінського обліку з організацією передачі інформації між робочими місцями [3, с. 30]. Високотехнологічні пакети дозволяють машинам самостійно розпізнавати та складати перелік поточного стану робіт на

полях, миттєво оцінювати наведену інформацію і цілеспрямовано ініціювати необхідні для ведення господарства дії.

Впровадження ІТ-технологій в господарську діяльність підприємств стало невід'ємною часткою їхнього успішного розвитку на всіх етапах життєвого циклу. Процес впровадження ІТ-технологій здійснюється поетапно. Так, перший етап передбачає створення АРМ фахівців усіх профілів. На другому етапі проводиться об'єднання АРМ управлінців у локальні комп'ютерні мережі. Третій етап об'єднує локальні мережі відомчого або регіонального органу з локальними інформаційними мережами підприємств та організацій, які належать до певної галузі або розташовані в певному регіоні.

Взаємозв'язки між учасниками розроблення проєкту системи інноваційних ІТ-рішень та послідовність вибору концепції ІТ-технологій в окремому підрозділі та на підприємстві в цілому великою мірою залежить від керівника проєкту. Керівник проєкту з

питань розробки інноваційно-інформаційних напрямів діяльності координує роботу групи, не втручаючись у робочий процес, а організовуючи обговорення отриманих результатів, формуючи завдання та затверджуючи кінцевий інноваційний проєкт. Керівником проєкту підбирається спеціаліст, який, з одного боку, має організаційні здібності, а з іншого - достатньо компетентний у тематиці проєкту. Це сприяє поширенню та сталому розвитку ринкового іміджу вітчизняних підприємств, що у свою чергу забезпечує потенційні можливості для інноваційного розвитку [11, с. 32]. На цій основі розширюються стійкі адаптаційні можливості до змін ринкового середовища, що дозволяє реалізувати інноваційний потенціал, проникнути та освоїти нові, раніше недоступні та недосяжні сфери діяльності. Кожний наступний успішно реалізований інноваційний напрям діяльності розширює можливості суб'єкта господарської діяльності та дозволяє досягнути високих результатів економічного розвитку (рис. 5).

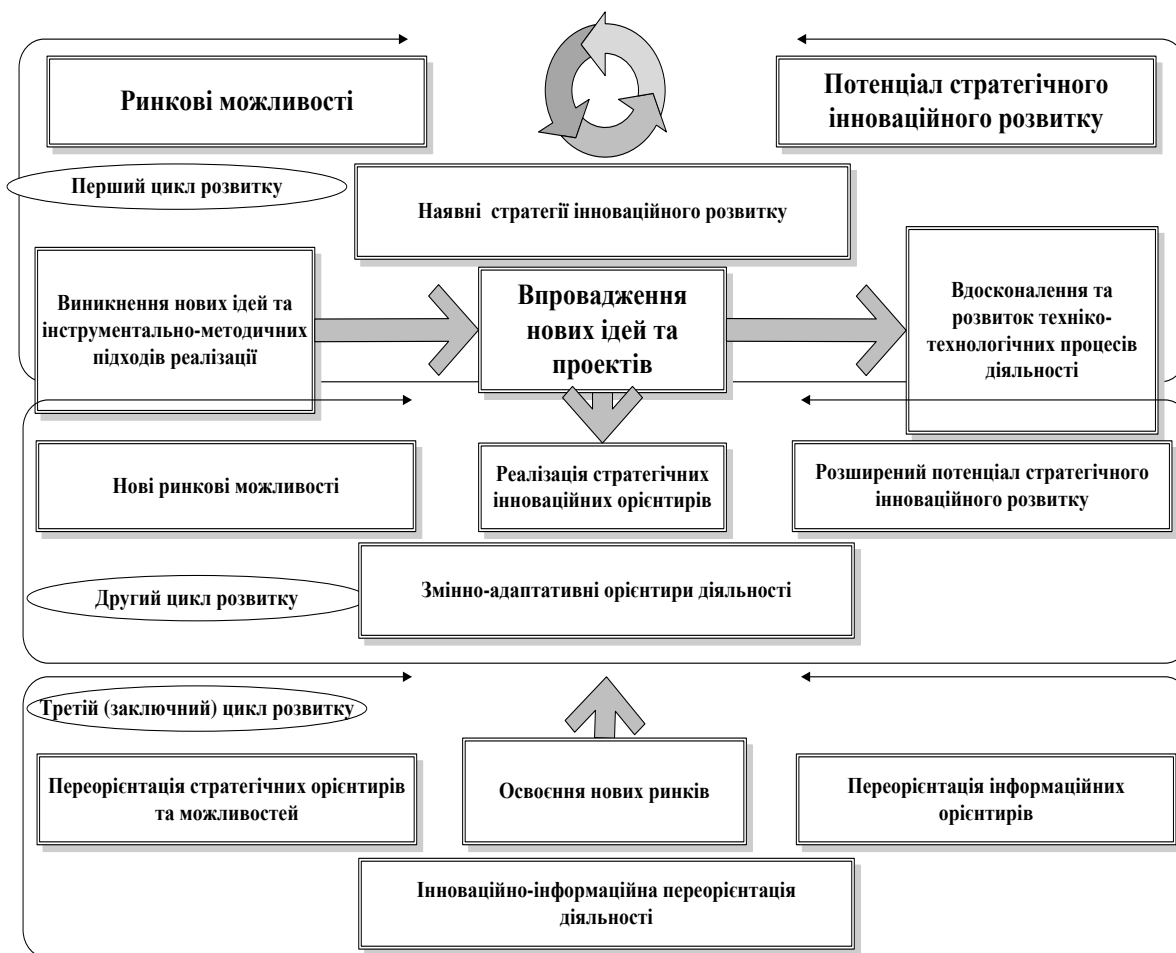

Рис. 5. Структурно-циклічна схема зростання потенційних інноваційних можливостей підприємства

Джерело: Розроблено авторами.

Сьогодення характеризується відчутним стрімким розвитком новітніх технологій як основного засобу завоювання та збереження стійких конкурентних переваг в умовах динамічних змін ринкового середовища та посилення конкуренції між виробниками продукції. В умовах сучасності виконання стратегічних завдань щодо використання та розвитку у своїй діяльності ІТ-технологій завоювало лідерство серед основних пріоритетних напрямів стратегічного управління агропромисловим підприємством. Варто вказати й на такий беззаперечний факт перешкод інноваційної діяльності національних агропромислових підприємств, як небажання розвитку в напрямі інноваційних процесів та впровадження політики ведення господарства на інноваційній основі. Наприклад, компанії-лідери на ринку, які досягли високих результатів діяльності, зазвичай не мають внутрішніх мотивів до здійснення ризикової інноваційної стратегії діяльності. У цьому випадку єдиним вирішальним фактором її проведення можуть виступати основні концептуальні аспекти, що зокрема характеризують відповідні політичні та економічні зрушення в державі.

Значні зрушення в таких галузях, як мікроелектроніка та сенсорна техніка, а також надійна інтеграція отриманих даних із прецизійними робочими знаряддями стають поштовхом для нових розробок. Високотехнологічні пакети дозволяють машинам самостійно розпізнавати та складати перелік поточного стану робіт на полях, миттєво оцінювати наведену інформацію та ініціювати необхідні дії. Нині набули досить значного поширення системи точного землеробства і smart farm, які базуються на автоматизації та роботизації аграрного виробництва.

На сьогодні в агропромисловому виробництві велика кількість підприємств отримують значний масив даних із систем GPS навігації, сенсорних датчиків і приладів, систем контролю технологічних процесів. До цього додається також значний масив бухгалтерсько-економічної інформації, який

одержують, як правило, з різних програмних продуктів, що слабо інтегровані між собою у зручний спосіб для її систематизації та консолідації [17, с. 32]. При цьому досить значні обсяги інформації через обмежені часові рамки та безпосередньо відсутність ефективних алгоритмів її структурування так і не використовуються з максимальною користю у потрібний час для прийняття аграрієм ефективних управлінських рішень. Ефективність розробки інноваційних орієнтирів розвитку підприємства залежить від адекватного комплексного аналізу й оцінки відповідності внутрішнього стратегічного потенціалу інноваційного розвитку зовнішнім можливостям, що генеруються та управляються ринком (ринковим можливостям і загрозам) з урахуванням темпів науково-технічного розвитку. Виокремлення та аналіз макроорієнтирів інноваційної діяльності необхідно насамперед для формування заходів з удосконалення сфери діяльності в напрямі впровадження агропромисловими підприємствами ІТ-технологій (рис. 6).

Агропромислове підприємство повинно ціленаправлено впливати і змінювати умови внутрішнього та зовнішнього середовища, пристосовуючи їх до необхідних умов реалізації інноваційних напрямів діяльності, тим самим створюючи підґрунтя для досягнення стратегічних цілей у загальному.

Високий рівень стратегічного інноваційного потенціалу мікросистеми інноваційної інфраструктури може бути визначений за допомогою низки параметрів, які відображають ступінь розвитку НДДКР та інших напрямів діяльності підприємства, яке створює й впроваджує нововведення. Врахування рівня розвитку потенційних внутрішніх можливостей підприємства на цьому етапі як засобів, необхідних для досягнення цілей розробки інноваційних стратегій та їх реалізації, здійснюється для аналізу й оцінки загальної готовності компанії до розробки та впровадження інноваційних орієнтирів розвитку на довгострокову перспективу.

Рис. 6. Стратегічні інноваційні орієнтири компанії NIBULON

Джерело: Розроблено авторами.

Висновки. Економічні й інституційні умови ведення агробізнесу в найближчі роки зазнаватимуть динамічних змін у зв'язку зі значним впливом глобалізації та інформатизації на розвиток соціально-економічних процесів у цілому. Розробка й впровадження нових концепцій, способів організації і використання даних, їх обробки, зберігання та передачі - ключові форми й методи ефективного ведення господарювання в агропромисловій сфері шляхом взаємодії користувачів з технічними та іншими компонентами інформаційних систем.

Агропромисловий комплекс характеризується складністю і комплексністю вирішуваних завдань. Разом із цим ускладнення соціального, економічного та політичного ста-

новища в суспільстві, стрімкого розвитку індустріального виробництва, зміни динаміки процесів у всіх сферах життєдіяльності людини зумовили потребу у стимулюванні розвитку нових засобів задоволення інформаційних потреб, значущих для суспільства. Ті можливості, які використовувалися агробізнесом раніше на основі традиційних технологій організації ведення рослинництва і тваринництва, що ще донедавна забезпечували більш-менш прийнятний дохід, не будуть спрацьовувати в найближчому майбутньому, оскільки процес інтелектуалізації постійно оновлюється і змінюється, а володіння інформацією та її ефективного використання буде важливим чинником доти, доки у цьому залишатиметься потреба.

Оскільки інформаційні технології перебувають у стані постійного розвитку та вдосконалення, для забезпечення мінімізації витрат і оптимізації процесів виробництва сільськогосподарської продукції виникає необхідність використання досягнень науково-технічного прогресу - переходу до нових методів інформаційного забезпечення й стратегічного управління підприємствами, широке застосування автоматизованих систем та інформаційних технологій. Тому без-

заперечним доказом успішності діяльності агропромислових підприємств слугує умова ефективного застосування новітніх ІТ-технологій, аналізу та структурування даних з метою своєчасного отримання достовірної релевантної інформації про кожен сферу господарювання, власні операційні витрати і виробничо-збутові процеси в цілому, що дасть можливість завойовувати внутрішні та зовнішні ринкові ніші на довгострокову перспективу.

Список бібліографічних посилань

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [М. В. Зубець, та ін.] ; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2011. 1008 с.
2. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. *Інформаційно-аналітичний збірник* / за ред. П. Т. Саблука та ін. Київ : ІАЕ, 2000. Вип. № 4. 601 с.
3. Амоша О. І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення. *Економіст*. 2008. № 6. С. 28-34.
4. Аналіз і перспективи розвитку ринкової інфраструктури в Україні / кол. авторів під кер. О. М. Шпичака. Київ : ІАЕ УААН, 1998. 49 с.
5. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. Київ : КНЕУ, 2015. 783 с.
6. Блиск і вбозтво агрохолдингів. *Агробізнес*. № 24 (295). 2014. URL: <http://www.agro-business.com.ua/dumky-pro-vazhlyve/2612-blysk-i-uboztvo-agrokholdyngiv.html> (дата звернення: 28.05.2019).
7. Борисова В. А., Маслак Н. Г., Корецький М. Х. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва фермерських господарств. Суми : Вид-во «Довкілля», 2002. 202 с.
8. Бородіна О. М. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення. Київ : ІАЕ, 2001. 72 с.
9. Вишневецька О. М. Формування та оцінювання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Вісник ХНАУ*. 2007. № 3. С. 27-32.
10. Вівчар О. Й., Паранька Н. М. Інноваційна діяльність в Україні та напрямки її розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць*. Львів : РВВ НЛТУ України. 2011. Вип. 21.9. С. 183-187.
11. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні та практичні аспекти) / В. М. Тrehobчук та ін. Київ : Інститут економіки НАН України, 2003. 259 с.
12. Івченко Л. Диверсифікація діяльності підприємств як чинник їх економічного зростання. *Міжнародний збірник наук. праць*. 2016. № 1. С. 101.
13. Ілляшенко С. М., Пересадько Г. О. Системний аналіз поглядів різних вчених на стратегію диверсифікації. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка та менеджмент*. 2008. № 4 (28). С. 3-8.
14. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С. Перспективи і загрози четвертої промислової революції та їх урахування при виборі стратегії інноваційного зростання. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 1. С. 11-21.
15. Ільчук М. М., Нікітченко С. О., Перегуда Є. Ф. Диверсифікація діяльності підприємницьких структур аграрної сфери. *Економіка АПК*. 2016. № 4. С. 13-20.
16. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2014. 516 с.
17. Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві: *Збірник наукових праць* / за ред. П. Т. Саблука, М. Я. Дем'яненка та ін. Київ : ІАЕ, 2000. Вип. № 2. 307 с.
18. Корінько М. Д. Диверсифікація як стратегія розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 5. С. 12-17.

References

1. Zubets, M.V., Sabluk, P.T., Mesel-Veseliak, V.Ya, Fedorov M.M., et al. (2011). *Ahrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektyvy rozvytku)* [Agrarian sector of the economy of Ukraine (state and prospects of development)]. M.V. Prysiazhniuk, M.V. Zubets, P.T. Sabluk, V.Ya. Mesel-Veseliak, M.M. Fedorov (Ed.). Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
2. Sabluk, V.P. (Ed.) (2000). *Ahropromyslovyi kompleks Ukrainy: stan, tendentsiyi ta perspektyvy rozvytku*. Informatsiyno-analitychny zbirnyk [Agro-industrial complex of Ukraine: state, tendencies and prospects of development. Information-analytical collection]. Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
3. Amosha, O.I. (2008). *Innovatsiynny shlyakh rozvytku Ukrainy: problemy ta rishennya* [Innovative way of development of Ukraine: problems and solutions]. *Ekonomist*, vol. 6, pp. 28-34 [In Ukrainian].
4. Spichak, O.M. (Ed.). (1998). *Analiz i perspektyvy rozvytku rynkovoyi infrastruktury v Ukraini* [Analysis and prospects for the development of market infrastructure in Ukraine]. Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
5. Andriichuk, V.H. (2015). *Ekonomika pidpriemstv ahropromyslovoho kompleksu* [Economic enterprises of agro-industrial complex]. Kyiv: KNEU [In Ukrainian].
6. Blysk i vboztvo ahrokholdyngiv [The brilliance and poverty of agricultural holdings]. (2019). *Ahrobiyznes* 24(295). Retrieved from: <http://www.agro-business.com.ua/dumky-pro-vazhlyve/2612-blysk-i-uboztvo-agrokholdyngiv.html> [In Ukrainian].
7. Borisova, V.A., Maslak, N.G. & Koretsky, M.X. (2002). *Dyversifikatsiya silskohospodarskogo vyrobnytstva fermerskykh goshopdarstv* [Diversification of agricultural production farms]. Sumy: Environment [In Ukrainian].
8. Borodina, O.M. (2001). *Silskohospodarske doradnytstvo ta problemy yoho kadrovoho zabezpechennia* [Agricultural advisory and problems of its staffing]. Kyiv: IAE [In Ukrainian].
9. Vyshnevskaya, O.M. (2007). *Formuvannia ta otsiniuvannia resursnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv* [Formation and evaluation of the resource potential of agricultural enterprises]. *Visnyk KhNAU*, 3, pp. 27-32 [In Ukrainian].
10. Vivchar, O.Y., Paranka, N.M. (2011). *Innovatsiina diialnist v Ukraini ta napriamky yoi rozvytku* [Innovative activity in Ukraine and directions of its development. Scientific Bulletin of National Forestry University of Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU*, vol. 21.9, pp. 183-187 [In Ukrainian].
11. Trehobchuk, V.M., et al. (2003). *Vidtvorennia ta efektyvne vykorystannia resursnoho potentsialu APK (teoretychni ta praktychni aspekty)* [Reproduction and efficient use of agro-industrial complex resource potential (theoretical and practical aspects)]. Kyiv: In-t ekonomiky NAN Ukrainy [in Ukrainian].
12. Ivchenko, L. (2016). *Dyversyfikatsiia diialnosti pidpriemstv yak chynnyk yikh ekonomichnoho zrostannia* [Diversification of enterprise activity as a factor in their economic growth]. *Mizhnarodnyi zbirnyk nauk. prats*, 1, pp. 101 [In Ukrainian].
13. Illiashenko, S.M., Peresadko, H.O. (2008). *Systemnyi analiz pohliadiv ryznykh vchenykh na stratehiu dyversyfikatsii* [System analysis of the views of various scholars on the strategy of diversification]. *Visnyk Sums'koho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Serii: Ekonomika ta menedzhment*, 4 (28), pp. 3-8 [In Ukrainian].

19. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14.07.2019).

20. Панюк Т. П. Диверсифікація як основа структурної модернізації економічної діяльності аграрних підприємств. *Економічний форум*. 2016. № 1. С. 193-199.

21. Петрова Н. О. Стратегія диверсифікації сільськогосподарського виробництва як шлях формування конкурентоспроможності підприємства АПК. *Вісник СНАУ*. 2009. № 4. С. 129-130.

22. Черевко Г. В. Агрохолдинги як нові організаційні форми крупнотоварного господарювання в агробізнесі України. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5. № 1-2. С. 32-39.

14. Illiashenko, S.M., Illiashenko, N.S. (2016). Perspektyvy i zahrozy chetvertoi promyslovoi revoliutsii ta yikh urakhuvannia pry vybori stratehii innovatsiinoho zrostannia [Prospects and threats of the fourth industrial revolution and their consideration during choosing strategies for innovative growth]. *Marketing i menedzhment innovatsii*, 1, pp. 11-21 [In Ukrainian].

15. Ilchuk, M.M., Nikitchenko, S.O., Perehuda, Ye.F. (2016). Dyversyfikatsiia diialnosti pidpriemnytskykh struktur ahrarnoi sfery [Diversification of activities of entrepreneurial structures in the agrarian sphere]. *Ekonomika APK*, 4, pp. 13-20 [In Ukrainian].

16. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H., et al. (2014). Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy: monohrafiia [Innovative support of agricultural development of Ukraine: problems and prospects: monograph]. Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].

17. Sabluk, P.T., Dem'ianenko, M.Ya., et al. (2000). Informatsiini resursy ta yikh vykorystannia v ahropromyslovomu vyrobnytstvi: Zbirnyk naukovykh prats [Information resources and their use in agro-industrial production]. Kyiv: IAE [In Ukrainian].

18. Korinko, M.D. (2009). Dyversyfikatsiia yak stratehiia rozvytku [Diversification as a development strategy]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 5, pp. 12-17 [In Ukrainian].

19. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].

20. Paniuk, T.P. (2016). Dyversyfikatsiia yak osnova strukturalnoi modernizatsii ekonomichnoi diialnosti ahrarnykh pidpriemstv [Diversification as a basis for structural modernization of the economic activity of agrarian enterprises]. *Ekonomichnyi forum*, 1, pp. 193-199 [In Ukrainian].

21. Petrova, N.O. (2009). Stratehiia dyversyfikatsii silskohospodarskoho vyrobnytstva iak shliakh do formuvannia konkurentospromozhnosti pidpriemstv APK [The strategy of diversification of agricultural production as a way to form competitive agricultural enterprises]. *Visnyk SNAU*, 4, pp. 129-134 [In Ukrainian].

22. Cherevko, G.V. (2012). Ahrokhodynhy yak novi orhanyzatsiyni formy krupno tovarnoho hospodaryuvanni v ahrobiznesi Ukrainy [Agroholdings as new organizational forms of large-scale commodity management in agribusiness of Ukraine]. *Ahrarna ekonomika*, vol. 5(1-2), pp. 32-39 [In Ukrainian].

Zghurska O. M., Somkina T. V. The state of innovation and information development of agro-industrial enterprises

The purpose of the article is to define the priority strategic directions of agro-industrial enterprises innovation activity on the basis of substantiation the expediency the leading application of technologies and information in the processes of functioning and development of agro-industrial enterprises in the long run.

Research methods. The methodical basis of the research were general and special methods, namely: economic analysis, comprehensive analysis - for diagnosing the current state and trends of domestic agro-industrial enterprises' innovative development, in determining the priority areas of enterprises; systematization and generalization - for substantiating the conceptual approach to the information tools' development; method of analogies and comparisons - for define and analyze the enterprises' strategic goals in the direction of innovation processes.

Research results. There was identified and defined the main strategic goals of information processes development in agro - industrial enterprises' economic activity. There have been formed the target structural complex of information resources of the enterprises and it was substantiated the application by the agro-industrial enterprises the corresponding scientific and methodical algorithms for innovation and information development of enterprises in the long run.

Scientific novelty. It was proposed a scientific and methodological approach to the development of agro-industrial enterprises' innovative landmarks with taking into account the restraint factors systems of innovative development, which could be established by selecting and expanding a certain direction of enterprises' innovative development based on analysis and assessment the internal capabilities (innovative development potential) to external (market opportunities and threats) taking into account the main pace of scientific and technological development and the results of change in the elements of micro- and macro systems of the enterprise infrastructure.

Practical significance. There was carried out an analysis of agro-industrial enterprises' strategic potential in the direction of innovation, which showed a tendency to increase the level of agro-industrial enterprises' application of the relevant scientific and methodological algorithms of enterprises' innovation and information reorientation. Figs.: 6. Refs.: 22.

Keywords: agro-industrial enterprise; innovative activity; innovative landmarks; information technologies; information tools; information and communication providing of the enterprise's activity.

Zghurska Oksana Mykhailivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent) of the department of entrepreneurship, trade and stock exchange, State University of Telecommunications (7, Solomianska St., Kyiv, 03110)
E-mail: t.v.semkina@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2852-2989>

Somkina Tetiana Vitaliivna - doctor of economic sciences, professor, professor of the department of entrepreneurship, trade and stock exchange, State University of Telecommunications (7, Solomianska St., Kyiv, 03110)

E-mail: t.v.semkina@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2852-2989>

Згурская О. М., Семкина Т. В. Состояние инновационно-информационного развития агропромышленных предприятий

Цель статьи - определить приоритетные стратегические направления инновационной деятельности агропромышленных предприятий на основе обоснования целесообразности применения ведущих информационных технологий в процессы функционирования и развития агропромышленных предприятий на долгосрочную перспективу.

Методика исследования. Методической основой исследования послужили общенаучные и специальные методы, а именно: экономический, комплексный анализ - для диагностирования современного состояния и тенденций инновационного развития отечественных агропромышленных предприятий, определение приоритетных направлений деятельности предприятий; систематизации и обобщения - при обосновании концептуального подхода к разработке информационного инструментария; аналогий и сравнений - для определения и анализа стратегических целей предприятий в направлении инновационных процессов.

Результаты исследования. Определены основные стратегические цели развития информационных процессов в хозяйственной деятельности агропромышленных предприятий. Сформирован целевой структурный комплекс информационных ресурсов предприятий и обосновано применение агропромышленными предприятиями соответствующих научно-методических алгоритмов инновационно-информационного развития агропромышленных предприятий на долгосрочную перспективу.

Элементы научной новизны. Предложен научно-методический подход к разработке инновационных ориентиров деятельности агропромышленных предприятий на базе системы сдерживающих факторов инновационного развития. Это дало возможность установить, что выбор и разработка определенного направления инновационного развития предприятий осуществляются на основе анализа и оценки соответствия внутренних возможностей предприятия (потенциала инновационного развития) внешним (рыночным возможностям и угрозам) с учетом темпов научно-технического развития и вызванной этим изменением элементов микро- и макросистемы инфраструктуры предприятия.

Практическая значимость. Проведенный анализ стратегического потенциала агропромышленных предприятий в направлении инновационной деятельности засвидетельствовал тенденцию к повышению уровня применения агропромышленными предприятиями соответствующих научно-методических алгоритмов инновационно-информационной перерождения своей деятельности. Илл.: 6. Библиогр.: 22.

Ключевые слова: агропромышленное предприятие; инновационная деятельность; инновационные ориентиры; информационные технологии; информационный инструментарий; информационно-коммуникативное обеспечение деятельности предприятия.

Згурская Оксана Михайловна - кандидат экономических наук, доцент кафедры предпринимательства, торговли и биржевой деятельности, Государственный университет телекоммуникаций (03110, г. Киев, ул. Соломенская, 7)
E-mail: oksana.zgurska@ukr.net
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-3878-3007>

Семкина Татьяна Витальевна - доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры предпринимательства, торговли и биржевой деятельности, Государственный университет телекоммуникаций (03110, г. Киев, ул. Соломенская, 7)
E-mail: t.v.semkina@ukr.net
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-2852-2989>

Стаття надійшла до редакції 16.09.2020 р.

Фахове рецензування: 22.09.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Згурська О. М., Сьомкіна Т. В. Стан інноваційно-інформаційного розвитку агропромислових підприємств. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 59 – 71. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009059>

Zghurska, O.M. & Somkina, T.V. (2020). Stan innovatsiino-informatsiinoho rozvytku ahropromyslovykh pidpriemstv [The state of innovation and information development of agro-industrial enterprises]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 59 – 71 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009059>

* * *